

בית משפט השלום ברמלה

ת"א 33069-10-14 פלוני נ' שומרה חב' לביטוח בע"מ

בפני כבוד השופטת שרון צנציפר הלפמן

תובע פלוני
נגד באמצעות עו"ד קובי שפירא

נתבעים שומרה חב' לביטוח בע"מ
אסנת דבורה
באמצעות עו"ד זיו מנדלוביץ ועו"ד

פסק דין

תביעה לפי [חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים](#), התשל"ה-1975 (להלן: **חוק הפיצויים**). המחלוקת בין הצדדים היא בשאלת האחריות ובשאלת הנזק.

התובע והתאונה

1. התובע, יליד 13.8.1972 (בן 46), רווק, עבד במועד הרלבנטי לתאונה כרצף בחברת "מרום אור הנדסה בע"מ" (להלן: **חברת מרום אור**).

2. על פי הנתען בכתב התביעה, ביום 10.4.2012, נפגע התובע בתאונת דרכים בזמן ירידתו מרכב המעביד, שהיה מבוטח על ידי הנתבעת בביטוח חובה בר-תוקף.

3. הנתבעת הכחישה את אחריותה לתאונה. נטען כי התובע לא נפגע בנסיבות המתוארות בכתב התביעה, אלא בנסיבות שונות לחלוטין, שלא מטילות כל חבות על הנתבעת. לחילופין, נטען כי אף אם ארע אירוע תאונתי כלשהו, הרי שאין הוא

מהווה "תאונת דרכים" כהגדרת חוק הפיצויים. לאור האמור, נסב דיון ההוכחות הן אודות שאלת האחריות הן אודות גובה הנזק.

האחריות

הם הוכחו נסיבות האירוע?

4. התובע פירט בתצהיר עדותו הראשית את נסיבות האירוע כדלקמן:
"בתאריך 10.4.2012, בשעה 16:00 לערך, נהגתי ברכב מס' 1016014, אשר היה מבוטח אצל הנתבעת, שומרה חברה לביטוח בע"מ. הגעתי לחנייה של מקום העבודה ברח' הסיבים בפתח-תקווה, במתחם העוגן, שם החניתי את הרכב והתחלתי לצאת ממנו. תוך כדי היציאה מהרכב, הנחתי את רגלי השמאלית על הקרקע והתחלתי להתרומם, כשרגלי הימנית עדיין בתוך הרכב. עשיתי תנועה סיבובית עם הגוף על מנת לצאת מהרכב, ואז הרגשתי שברך ימין הסתובבה והרגשתי כאב חד בברך ימין (להלן: התאונה). אציין כי התאונה קרתה בסוף יום העבודה והגעתי למקום העבודה כדי להחזיר כלי עבודה. לאחר התאונה סבלתי מכאבים חזקים בברך ימין, היה לי קשה ללכת ובמשך כרבע שעה ישבתי כדי לנוח ולהרגיע את הכאב. לאחר מכן נסעתי הביתה, כשכלי העבודה נשארו בתוך הרכב..."

אציין כי אחד מבעלי החברה שבה עבדתי, ששמו אור, ניהל עסק נוסף (פיצוציה) הנמצא בסמוך לביתי. לאחר שנפגעתי בתאונה כמתואר לעיל, החזרתי את הרכב לאור ולאחר מכן הלכתי הביתה. כמו כן, התקשרתי בטלפון לירון, מנהל החברה, ודיווחתי לו על התאונה. המעביד מילא טופס בל/250" (סעיפים 3 ו-5 לתצהיר התובע).

5. בישיבת ההוכחות שנתקיימה העיד התובע וכן העידו מטעמו מר אור שמש, אחד מבעלי חברת מרום אור; מר ירון שמש, מנכ"ל חברת מרום אור; והגב' פלונית, אמו של התובע.

6. הנתבעת מעלה שורה של תמיהות המובילות, לשיטתה, למסקנה כי לא עלה ביד התובע להוכיח שנפגע באירוע המהווה "תאונת דרכים". נטען כי מדובר בעדות יחידה של בעל דין, שאין לה כל סיוע ואשר אינה נתמכת בכל ראיה ממקור נפרד ועצמאי באשר לנסיבות התאונה. התובע, כך מדגישה הנתבעת, לא הביא עדי ראיה לקרות התאונה ואילו העדים שהביא – מר אור שמש ומר ירון שמש – אינם רלבנטיים, שכן אינם יכולים לאשר את דבר פגיעתו בנסיבות המהוות תאונת דרכים. הנתבעת סבורה כי אין בתיעוד שצורף כדי לסייע לתובע. התובע לא פנה באופן

מידי לקבלת טיפול רפואי והמסמך הראשון הוא מיום 25.4.2012, שבועיים לאחר האירוע הנטען. באופן דומה, כך נטען, אין ליתן משקל לטופס בל/250 שהוגש, מאחר שברור שלא נערך במועד הרשום על גביו. הנתבעת מוסיפה ומפרטת סתירות מהותיות שנתגלו בגרסת התובע. בין השאר, נטען כי התובע מסר בתצהיר עדותו הראשית ובתצהיר התשובות לשאלון שנשלח אליו על ידי הנתבעת, כי ממקום התאונה נסע לביתו (סעיף 3 ושאלות 45 ו-47 בהתאמה). הגרסה לפיה עבר בחנות ("הפיצוציה") של מר אור שמש כדי להחזיר לו את הרכב היא גרסה כבושה שנועדה לייצר עדים תומכים, ואשר ערכה מועט, אם בכלל. עוד נטען כי התובע מסר שבמועד התאונה עבד ברחוב ארלזורוב בתל אביב, בניגוד לגרסת מנהלו. לאור כל אלה, סבורה הנתבעת כי לא עלה בידי התובע להרים את הנטל ולהוכיח שנפגע בנסיבות הנטענות על ידו ועל כן דין התביעה נגדה להידחות.

7. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים על רקע התשתית הראייתית שנפרשה בפני, הגעתי למסקנה כי עלה בידי התובע להוכיח את קרות האירוע הנטען במידה הדרושה בהליך אזרחי.

8. גרסתו של התובע באשר לנסיבות התאונה היא גרסה פשוטה וברורה. התובע מסר כי הגיע ברכב המעביד למחסן המעביד במתחם העוגן שברחוב הסיבים, במטרה להניח בו את כלי העבודה בסוף יום העבודה. התובע הסביר כי "מהמחסן היו יוצאים לכל מיני עבודות" וכי "החברה עבדה בכמה וכמה מקומות, יש כלים חשמליים, כמו קונגו, שאין עשרות מהם, לפעמים ידוע שלמחרת קבוצה אחרת מקום אחר צריכים את הכלי הזה, אז משאירים אותו שם במחסן" (עמוד 8 לפרוטוקול, שורות 8 ו-18). התובע תיאר כי בעת יציאתו מהרכב, שעה שהניח את רגלו השמאלית על הקרקע והחל להתרומם, כשרגלו הימנית עדיין בתוך הרכב, עשה תנועה סיבובית עם הגוף על מנת לצאת מהרכב, או אז הרגיש שברך ימין הסתובבה והרגיש כאב חד בברך ימין (ראו גם את עדותו בעמוד 9 לפרוטוקול, שורה 19). התובע המשיך ותיאר כי בשל עוצמת הכאב, הוא התיישב על המדרכה ליד הרכב למשך כרבע שעה, וכשנוכח שעדיין סובל מכאבים, נסע עם הרכב ל"פיצוציה" שבבעלות מר אור שמש, השאיר שם את הרכב עם הכלים והמשיך לביתו (עמודים 9-10 לפרוטוקול).

9. אכן, לאירוע עצמו לא היו עדי ראיה. עם זאת, מצאתי תימוכין לגרסתו של התובע בתשתית הראייתית שהובאה בפני.

בראש ובראשונה, מצאתי מקום ליחס משקל נכבד לעדויותיהם של מר אור שמש ושל מר ירון שמש, שהיו מעסיקיו של התובע במועד התאונה. השניים הם בעליה של חברה קבלנית משפחתית, המעסיקה כעשרים עובדים. אור שמש העיד כי התובע עבד בחברה "בסביבות שנה פלוס, חצי שנה אחורה. אני לא יודע מספרים מדויקים" (עמוד 19 לפרוטוקול, שורה 27). עוד העיד הוא כי לא היה בקשר עם התובע לאחר התאונה ("מאז התאונה אצלי לא עבד. לא היה לי קשר איתו" – עמוד 22, שורה 8). באופן דומה העיד מר ירון שמש כי התובע עבד בחברתם כשנתיים "לא יודע תאריכים, תקופה מסוימת, לא עשר שנים, בין שנה לשנתיים, לא זוכר" (עמוד 23, שורות 4-5), כי התובע לא חזר לעבוד בחברה לאחר התאונה וכי לא היה לו כל קשר עמו מאז (עמוד 25, שורות 16-22). הנה כי כן, מדובר בשני עדים ניטרליים ואובייקטיביים, נטולי עניין בתוצאת ההליך, מי שהיו מעסיקיו של התובע במועד התאונה. היכרותם עם התובע הייתה שטחית בלבד, על רקע יחסי העבודה והם לא נותרו בקשר עם התובע לאחר התאונה. התרשמתי שעדויותיהם של השניים היו כנות ומצאתי כי הן תומכות ב"סיפור המסגרת" של גרסת התובע.

כך, העיד התובע כי לאחר פגיעתו, הוא החזיר את הרכב עם כלי העבודה לפיצויה של אור שמש והמשיך לביתו. בהתאם כך, הצהיר מר אור שמש כי ביום 10.4.12 "בסוף יום העבודה, פלוני הגיע ברכב של החברה לחנות שאני מנהל, שנמצאת ברחוב אבן ספיר בפתח תקווה, על מנת להחזיר את הרכב. ד. נכנס לחנות והביא לי את מפתחות הרכב, ראיתי שהוא צולע והיה ניכר עליו שהוא סובל מכאבים. פלוני סיפר לי שהוא נפגע בברכו הימנית. פלוני גר בקרבת מקום והוא מיד הלך הביתה" (סעיפים 3 ו-4 לתצהיר אור שמש). מר שמש נשאל לגבי האמור והשיב:

"מדובר מלפני 4 שנים, אני זוכר שהוא נכנס השאיר את המפתחות, הייתה לי אתו שיחה, לא שיחה משמעותית בשבילי, הוא בא להשאיר את המפתחות ולהמשיך, **כן אמר שכואב לו, וסובל, המשכתי, אמרתי תהיה בריא.**

ש. אתה כותב בתצהיר שלך ראיתי שהוא צולע, היה ניכר עליו שסובל מכאבים, ד. סיפר לי שנפגע בברכו הימנית – **אתה זוכר אם צלע?**
ת. המון שנים אני, לפי הסיפור זכור לי לא לפרטים, אבל **כן.**

ש. לא זכור לך אם סיפר לגבי מה קרה?

ת. סוף היום, הגיע פלוני, זה לא היה כזה משמעותי, הגיע פלוני, הביא מפתח, קצת טען שכואב לו וזהו. אמרתי תרגיש טוב, אחרי זה הלך לירון וכל הפרוצדורה" (עמוד 21, שורות 26-32; עמוד 22, שורות 1-2).

התובע העיד גם כי עם הגיעו לביתו, צלצל לירון שמש, מנכ"ל החברה, דיווח לו על התאונה ופירט את נסיבותיה (סעיף 5 לתצהיר; עמוד 11 לפרוטוקול, שורות 6-13). על סמך דיווח זה נרשם על ידי המעביד טופס בל/250, שנחתם על ידי מר ירון שמש. ואמנם, מר שמש אישר בתצהירו כי "ביום 10.4.12 ד. נפגע בתאונה במהלך עבודתו. באותו יום, בסוף יום העבודה, פלוני התקשר אליו בטלפון וסיפר לי שנפגע בברך ימין. פלוני סיפר לי שהתאונה קרתה לאחר שהגיע לאתר החברה, הנמצא ברחוב הסיבים בפתח תקווה, במתחם העוגן, ברחב השייך לחברה שבו נהג, ותוך כדי היציאה מהרכב ברך ימין הסתובבה לו. בעקבות הדיווח של פלוני חתמתי על טופס בל/250" (סעיפים 3 ו-4 לתצהיר מר ירון שמש). בחקירתו, חזר מר ירון שמש ואישר כי הוא שחתם על טופס בל/250, אך לא מילא אותו, "אולי המזכירה" (עמוד 24, שורות 22-31). בנוסף, אישר מר ירון שמש כי התובע התקשר אליו בסוף יום העבודה, סיפר לו שנפגע בברך ימין "אמר לי יצא מהרכב, נפצע ברגל, לא זוכר" (עמוד 25, שורות 5-12).

10. זאת ועוד. פרטים נוספים בגרסתו של התובע זכו לתימוכין בעדויותיהם של מר אור שמש ומר ירון שמש. כך, אישרו העדים כי ברחוב הסיבים קיים מחסן גדול של החברה, אשר נהוג להשאיר בו את כלי העבודה. מר ירון שמש העיד לעניין זה כי: "יש במתחם הזה יש מחסן זמני, הוא מוריד בלילה. ש. שם נהוג להוריד את הכלים? ת. כן" (עמוד 24, שורות 4-6).

באופן דומה העיד מר אור שמש כי במחסן זה מאחסנים ציוד ובבוקר "מגיע מנהל עבודה... עם פועלים, מתארגנים, לוקחים ציוד..." (עמוד 20, שורות 21-22 ושורה 7).

עוד עלה מן העדויות כי עובדי החברה שמקבלים רכב יכולים להחזירו למחסן האמור או להחזיר את המפתח לחנות של מר שמש: "ש. אם יש פועל שמקבל רכב בבוקר, בערב הוא חוזר איתו הביתה בדרך כלל? ת. לא, מחזיר את הרכב, או מחזיר לחנות, את מפתחות מחזיר... זה נהוג שהרכב חוזר לחנות בסוף היום עבודה. פעם אני לוקח, או אחי או משאיר אותו בסיבים או אצלי" (עדות אור שמש, עמוד 20, שורות 28-29; עמוד 21, שורות 11-13).

11. לא זאת אף זאת. הרישום בטופס בל/250 הנזכר תומך בגרסת התובע. מן הרישום על גבי הטופס עולה כי הוא נערך ביום התאונה (10.4.2012). בכתובת מקום התאונה נרשם: "הסיבים .. מתחם עוגן". בתיאור התאונה נרשם: "**בעת היציאה מהרכב הסתובבה לי ברך ימין**". התובע העיד כי לא הוא שמילא את הטופס, כי הוא לא יודע מי מילא את הטופס ומתי וכי יש להניח שהמעביד רשם את הדברים שמסר לו (עמוד 11 לפרוטוקול, שורות 28-32, עמוד 12, שורות 13-14).

הנתבעת העלתה תהיות שונות וסבורה כי לא יתכן שהטופס נערך ביום התאונה עצמו. נטען, בין היתר, כי התאונה ארעה לגרסת התובע בשעה 16:00, בסוף יום עבודה ובחול המועד פסח, ועל כן אין להניח שהתובע דיבר עם ירון שמש באותו יום וכי הלה הורה למזכירתו לרשום את הטופס בשעות אחר הצהריים המאוחרות. סביר יותר, כך טוענת הנתבעת, כי רק לאחר שהתובע פנה לקבלת טיפול רפואי בקופת חולים, שבועיים לאחר התאונה, הוא נתבקש למלא את בל/250 ורק אז פנה למעביד.

שקלתי את טענות הנתבעת, אך מדובר בהשערות בעלמא שאין די בהן כדי לסתור את הרישום הברור על גבי טופס בל/250, המתיישב גם עם עדותו של מר ירון שמש

בדבר קבלת הדיווח מהתובע על התאונה ביום התאונה. לאור האמור, יש לראות ברישום בטופס משום גרסתו הראשונית של התובע, אשר נמסרה למעביד מיד לאחר התאונה וליתן לגרסה זו את המשקל המתאים.

12. לבסוף, אציין כי לא שוכנעתי כלל שהסתירות עליהן הצביעה הנתבעת הן סתירות משמעותיות, שיש בהן כדי לערער את גרסת התובע. התובע סיפק מענה לחלק מן התמיהות שהועלו. כך למשל, הסביר כי לא פנה מיד לקבלת טיפול רפואי, משום שסבר תחילה שנגרם לו נקע וקיווה שהכאבים יחלפו מעצמם. רק לאחר שהכאבים התגברו והברך התנפחה, הוא פנה לקבלת טיפול רפואי (סעיף 6 לתצהיר). בעדותו הרחיב התובע כי:

"אני כל חיי שאני עובד בניין, המון פעמים נפלתי התרסקתי וקיבלתי מכות יותר קשות מסיבוב הברך, עדיין יושבים שתי דקות שותים מים וממשיכים לעבוד. כשזה קרה לי הייתי בטוח שיש לי נקע, לא תיארתי לעצמי כמו רצועה ודברים כאלה, הייתי בטוח שיש לי נקע, אנו אנשים שיכולים לסבול בשקט, כאב לא זר לנו, הלכתי לבית לחבוש את הברך ולנוח" (עמוד 10 לפרוטוקול, שורות 25-29).

עדותה של אמו תומכת בגרסה זו. האם העידה כי:

"ש. את יודעת כמה זמן אחרי האירוע הזה פנה לרופא?

ת. ...שבועיים לא יכל ללכת, הרגל התנפחה מאד, הוא חשב שזה נקע כנראה, וזה לא היה נקע, לקחנו תחבושת אלסטית מהבית, חשב שזה נקע יעבור לו ולא עבר.

ש. למחרת התאונה יומיים שלושה ימים אחרי התאונה, היו לו כאב שם תחבושת ולא הלך לרופא?

ת. לא הלך, אחרי שהרגל התחילה להתנפח מאד הלך.

ש. מה עשה באותם ימים?

ת. ישב בבית, חבש את הברך ושכב במיטה.

(עמוד 17, שורות 29-31; עמוד 18, שורות 1-12; סעיף 4 לתצהיר האם).

אף הרישום בתיעוד הרפואי תואם את דברי התובע ועולה ממנו כי התובע סבר כי פגיעתו קלה והגיע לטיפול רפואי רק עם החמרת המצב. כך, במסמך הראשון שנערך, מכתב שחרור ממוקד מכבי, נרשם ביום 25.4.12 בסיבת הפנייה כי "לפני שבועיים לערך **חבלה סיבובית** של הברך מימין (יצא מהרכב), **מינורית**, לאחר מכן כאבים ותפליט...". גם בסיכום ביקור מיום 16.7.12 נרשם כי "ב-10.4.12 ביציאה מרכב סובב ברך ימין, התקשה ללכת. סבל מנפיחות כעבור שבועיים". בנוסף, מעדות מנהליו של התובע עולה כי התובע לא שב לעבוד בחברת מרום אור לאחר התאונה.

לא מצאתי ממש גם בסתירה הנטענת לגבי המקום בו עבד התובע ביום התאונה. התובע העיד לעניין זה כי עבד בקופת חולים כללית ברחוב ארלזורוב בתל אביב (עמוד 12 לפרוטוקול, שורות 17-18) וכי נסע למחסן ברחוב הסיבים להחזיר את כלי העבודה. אמנם, מר ירון שמש העיד כי למיטב זכרונו, התובע עבד בפרויקט של החברה ברחוב הסיבים. עם זאת, מר שמש ציין כי החברה עבדה על מספר פרויקטים במקביל, **לרבות בקופת חולים** (עמוד 27 שורה 5). בהמשך העיד כי "אני יכול לעבוד פה יומיים, לעבור למקום אחר לסדר אותו, לא יודע בדיוק להגיד באותו יום איפה עבד באותה שעה, זה דברים דינמיים..." (עמוד 27, שורות 7-8). תשובתו של מר שמש ניתנה בהסתמך על זכרונו, ארבע שנים לאחר התאונה, ולא בהסתמך על רישום כלשהו. מר שמש גם אישר כי החברה פעלה במספר אתרי עבודה במקביל. בנסיבות אלה, יש להניח כי התובע זכר טוב יותר היכן עבד ואיני מוצאת כי מדובר בסתירה שיש בה כדי לפגום בגרסתו.

13. בשולי פרק זה אדרש בתמצית לסוגיית הפולגרף, לה הקדישו הצדדים חלק מטענותיהם. התובע ציין בסעיף 4 לתצהירו כי היה מוכן לעבור בדיקת פולגרף. עוד ציין הוא כי "ידוע לי שבא כוחי פנה לחברת הביטוח הנתבעת בהצעה שאעבור בדיקת פולגרף, אך הנתבעת דחתה את ההצעה". התובע חזר על הדברים בסיכומיו, במסגרתם הדגיש כי הסכים, עוד בתחילת ההליך, לעבור בדיקת פולגרף שתוצאותיה יהוו ראיה מכרעת, דבר המעיד לשיטתו על נכונות גרסתו (סעיף 23 לסיכומים). עוד נטען כי בדיקת הפולגרף לא יצאה לפועל שכן הנתבעת סירבה שבדיקה זו תכריע את גורל התיק, ונתנה הסכמתה לביצועה רק שבוע לפני מועד ההוכחות, שאז סירב התובע לדחייה הכרוכה בכך. הנתבעת מצדה טוענת כי התנהלות התובע בעניין הפולגרף הייתה מתחכמת ומתחמקת. לשיטתה, התובע לא באמת רצה לבצע בדיקת פולגרף, אלא רק רצה שבית המשפט ישמע שהוא הציע לערוך בדיקת פולגרף. הנתבעת טוענת כי הסכימה שבדיקת הפולגרף תכריע בשאלת נסיבות התאונה, אך לא הסכימה שאם התובע ימצא דובר אמת, יקבע כי מדובר בתאונת דרכים. לשיטתה, השורה התחתונה כיום היא שהתובע מסרב לבדיקת פולגרף ואילו הנתבעת מסכימה לביצועה. סבורני כי מאחר שבסופו של דבר לא הגיעו הצדדים להסכמות, הרי שהסוגיה כולה נותרה חלק מן המשא ומתן שנוהל ביניהם. ספק אם היה מקום להעלותה בפני בית המשפט ומכל מקום, ברי כי אין ליחס כל משקל לטענות מי מהצדדים בעניין זה.

14. מן המקובץ עולה כי התובע הוכיח, במידה הדרושה במשפט אזרחי, כי התאונה אירעה כגרסתו. אמנם, לאירוע עצמו (עצם היציאה מן הרכב) לא היו עדי ראיה, אולם התשתית שהונחה בפני תומכת ב"סיפור המסגרת" כולו. הוכח, באמצעות עדים נטולי עניין בתוצאות ההליך, שהתובע החזיר את הרכב לחנות לאחר פגיעתו והתלונן על כאבים בברכו; כי התקשר למעבידו בסמוך לאחר האירוע ומסר לו את הפרטים המדויקים לגבי אופן פגיעתו; כי פרטים אלה נרשמו בבל/250; וכי נהוג היה להחזיר את הרכב עם כלי העבודה למחסן ברחוב הסיבים או לחנות הנוחות של אור שמש, כפי שנהג התובע. על זאת יש להוסיף כי לא מצאתי ממש בסתירות עליהן הצביעה הנתבעת. לאור האמור, אוסיף ואבחן אם בנסיבות שהוכחו, חבה הנתבעת בפיצוי כמבטחת הרכב.

האם האירוע מהווה "תאונת דרכים" במובן חוק הפיצויים?

15. כזכור, תיאר התובע את פגיעתו בתמצית כך: "בעת היציאה מהרכב הסתובבה לי ברך ימין" (בל/250). ביתר פירוט, מסר התובע בכי "תוך כדי היציאה מהרכב, הנחתי

את רגלי השמאלית על הקרקע והתחלתי להתרומם, כשרגלי הימנית עדיין בתוך הרכב. עשיתי תנועה סיבובית עם הגוף על מנת לצאת מהרכב, ואז הרגשתי שברך ימין הסתובבה והרגשתי כאב חד בברך ימין" (סעיף 3 לתצהיר התובע).

16. הנתבעת טוענת כי אין מדובר באירוע המהווה "תאונת דרכים" במובן חוק הפיצויים, שכן דרישת הקשר הסיבתי לא נתמלאה. לשיטתה של הנתבעת, השימוש ברכב לא תרם תרומה רלבנטית כלשהי לנזק שנגרם, שכן סיבוב של הברך, כאשר אין גורם רלבנטי לפגיעה, יכול היה להתרחש בכל מקום ובכל מעבר מישיבה לעמידה, ללא שום קשר לרכב. הנתבעת מדגישה לעניין זה כי התובע לא פירט שום פעולה מיוחדת שביצע או מפגע שגרם לנפילתו. התובע קם, יצא כרגיל מרכבו וחש כאב בברכו. לשיטתה של הנתבעת, אין די בכך שהברך נפגעה בזמן יציאה מהרכב, כדי להקים קשר סיבתי בין היציאה לבין הפגיעה, אלא שומה היה על התובע להוכיח שהשימוש ברכב היווה את הגורם לפגיעה. הנתבעת מדגישה כי במקרים שהוכרו בפסיקה – כגון נפילה בזמן היציאה מאחר שהרגל נתקעה ברכב; נפילה בירידה ממשאית מאחר שהרגל נתקעה בסולם; החלקה בירידה בשל חול או שמן או בור מחוץ לרכב – תרם השימוש ברכב וגרם לנפילה, שלא כמו במקרה דנן.

17. שקלתי את טענות הנתבעת ועיינתי בפסקי הדין אליהם הפנתה – [ת"א \(שלום חי'\)](#) [13808/05](#) דיב נ' סהר חברה לביטוח בע"מ (11.2.2007) וכן [ת"א \(שלום עכו\)](#) [34520-03-14](#) חיחי נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ (8.5.2016). אין בידי לקבל את הפרשנות המוצעת על ידי הנתבעת.

כידוע, "תאונת דרכים" מוגדרת [בסעיף 1](#) לחוק הפיצויים כ"מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה". "שימוש ברכב מנועי" כולל, בין השאר "נסיעה ברכב, כניסה לתוכו או ירידה ממנו".

הכניסה לרכב והירידה ממנו נחשבו ל"שימוש לוואי" עוד לפני התיקון השמיני לחוק בשנת 1990. למרות שהצעת החוק ביקשה להוציא שימושי לוואי אלה מגדר השימוש בחוק, בסופו של יום מנה תיקון מס' 8 מפורשות את הכניסה לרכב ואת הירידה ממנו בגדר השימוש ברכב, תוך סטייה מנוסח הצעת החוק. הירידה מהרכב הוכרה, אפוא, כחלק מן הסיכונים הנובעים מהשימוש ברכב למטרות תחבורה (ראו: אליעזר ריבלין **תאונת הדרכים: תחולת החוק, סדרי הדין וחישוב הפיצויים** 179 (מהדורה רביעית, 2012)). בהתאם לכך, נקבע בפסיקת בית המשפט העליון כי: "עליה לרכב לצורך זה או ירידה ממנו הינן פעולות משניות, נילוות, לפעולת הנהיגה ברכב,

דהיינו לשימוש בו למטרות תחבורה. לפיכך, נזק הגוף אשר נגרם כתוצאה מירידה מהרכב מהווה תאונת דרכים כמובנה בחוק הפיצויים" (כב' השופט ת' אור ברע"א 1893/96 אליהו חברה לביטוח בע"מ נ' יוסף (12.6.1997). באופן דומה, עמד כב' הנשיא א' ברק על כך ש"ייעודו של כלי רכב לעניין חוק הפיצויים – והדבר עולה עתה גם מהגדרת הביטוי 'רכב' – הוא לשמש לתחבורה יבשתית. ייעוד זה יוצר, מעצם טבעו, סיכון תעבורתי. כל שימוש ברכב הגורם נזק גוף והנופל לגדריו של סיכון תעבורתי זה הוא 'למטרות תחבורה'. כך, למשל, שימוש תעבורתי עיקרי ברכב הוא בנסיעה בו. נזף גוף הנגרם עקב נסיעה הוא נזק הנגרם עקב שימוש 'למטרות תחבורה'. אחד משימושי הלואי התעבורתיים לרכב למטרת נסיעה הוא בכניסה לרכב או ביציאה ממנו במהלך הנסיעה או בסיומה. על כן, נזק גוף הנגרם עקב כניסה לרכב או יציאה ממנו הוא נזק גוף הנגרם עקב שימוש ברכב 'למטרות תחבורה'" (רע"א 8061/95 עוזר נ' אררט חברה לביטוח בע"מ. פ"ד נ(3) 561, 532 (1996)).

18. בענייננו, פגיעתו של התובע ארעה כתוצאה מהתממשותו של אחד הסיכונים שקבע המחוקק כי הם טבועים בשימוש ברכב. האירוע עומד במבחן הסיבתי הכפול: אלמלא היה התובע יורד מן הרכב בתום הנסיעה, לא הייתה מתרחשת פגיעתו (מבחן סיבתי-עובדתי). בנוסף, הנזק הוא בתחום הסיכון ששימוש מסוג זה ברכב יוצר (מבחן סיבתי-משפטי).

ודוק: טענת הנתבעת לפיה הרכב שימש כזירה בלבד ולא הייתה לו כל תרומה לפגיעה היא טענה ספקולטיבית שנטענה בעלמא. כך למשל, ניתן לטעון בנקל, כי דווקא מבנה הרכב, גובהו ואופן היציאה ממנו, הם שגרמו לתובע לבצע את אותה תנועה סיבובית שתיאר וקשורים סיבתי לפגיעה. באופן דומה ניתן לטעון גם ביחס לטריקת דלת רכב על ידו של נהג ביציאתו מהרכב, כי פגיעה זו יכולה הייתה להתרחש ביציאה מדלת ביתו; כי אובדן שיווי משקל בירידה ממדרגות רכב, יכול היה להיגרם גם בירידה בכל גרם מדרגות אחר, ועוד שלל מצבים שהוכרו כולם בפסיקה כנופלים בגדר החוק.

יתרה מזאת. אין בידי לקבל את האבחנה שמציעה הנתבעת בין מקרים בהם מדובר בירידה "רגילה" מן הרכב, שאז משמש הרכב כזירה בלבד, לבין מקרים בהם נילוה לירידה זו "דבר מה נוסף", הבאים, לשיטתה, בגדר החוק. דרישת הנתבעת ל"דבר מה נוסף" שיתלווה לעצם היציאה מן הרכב – כגון החלקה, היתפסות הרגל במדרגה או פגיעה בחפץ על הקרקע – על מנת שזו תוכר כתאונת דרכים, היא דרישה שאין לה עיגון בחוק. דרישה כזו מבקשת לייצר אבחנות דקות שיש להימנע

מהן. המחוקק קבע כי עצם הירידה מן הרכב בתום פעולת הנסיעה היא שימוש מוכר. בשימוש זה טמון סיכון אינהרנטי, אשר התממש במקרה דנן. לא בכדי צוין בפסיקה ובספרות המשפטית כי "ההבחנה בין 'השימוש' לבין 'הקשר הסיבתי' עשויה להיות סמנטית בלבד" (ריבלין, בעמוד 245). "הבעיה" – כך נפסק – "היא לעתים קרובות סמאנטית: יכול אתה מחד גיסא להגדירה כשאלה של סיבתיות ומאידך גיסא – במקרים רבים, אם לא בכולם – כשאלה של היקף ה'שימוש'" (ע"א 199/81 "הסנה" [חברה לביטוח בע"מ נ' זעירא, פ"ד לז\(1\) 150, 155 \(1983\)](#))

הנה כי כן, טענת הנתבעת, בין אם היא ספקולטיבית ובין אם היא סמנטית, אינה יכולה להתקבל. משכך, האירוע מושא התביעה נופל בגדר "תאונת דרכים" כמשמעותה בחוק הפיצויים ועל הנתבעת לפצות את התובע בגין הנזקים שנגרמו לו כתוצאה מתאונה זו.

הנכות הרפואית

19. בעקבות התאונה נגרמה לתובע פגיעה מורכבת בברך ימין. התובע עבר טיפולים רפואיים ממושכים, שכללו בין היתר שני ניתוחי ארטרוסקופיה, טיפולי פיזיותרפיה והידרותרפיה, שימוש באביזרים אורתופדיים וטיפול תרופתי.

התאונה הוכרה על ידי המוסד לביטוח לאומי כתאונת עבודה. התובע נבדק על ידי וועדות רפואיות שקבעו לו תחילה דרגות נכות זמנית כדלקמן:

50% נכות מיום 9.7.12 ועד ליום 8.10.12.

100% נכות מיום 9.10.12 ועד ליום 31.12.12.

30% נכות מיום 1.1.13 ועד ליום 30.6.13 (בתקופה זו הוכר התובע כנכה נזקק ונכותו הועמדה על 100%).

15% מיום 1.7.13 ועד ליום 6.1.14.

100% נכות מיום 7.1.14 ועד ליום 15.1.14.

30% נכות מיום 16.1.14 ועד ליום 15.2.14.

20% נכות מיום 16.2.14 ועד ליום 30.4.14 (התובע הוכר כנכה נזקק מיום 16.1.14 ועד ליום 30.4.14).

בתום תקופת הנכויות הזמניות, קבעה הוועדה הרפואית כי לתובע נותרה נכות צמיתה בשיעור 20% בגין הפגיעה בברך ימין. הוועדה ניכתה מהנכות שנקבעה 5% עקב מצב רפואי קודם, כך שנכותו של התובע הועמדה על 15%. עוד קבעה

הוועדה כי יש להפעיל את [תקנה 15](#) במלואה והעמידה את נכותו של התובע על 19%.

לאור האמור, נכותו הרפואית של התובע היא **15%**.

הנכות התפקודית

20. התובע העיד כי לא חזר לעבוד לאחר התאונה כלל (סעיפים 24-26 לתצהיר; עמוד 13 לפרוטוקול, שורות 17-20). בסיכומיו, טען התובע כי נוכח מצבו הרפואי, הוא אינו מסוגל לשוב לעבודתו כרצף, שכן אינו יכול לעבוד בכריעה על הברכיים. התובע הוסיף וטען כי אין ביכולתו לשוב ולעבוד כפועל בניין בתחום אחר, שכן גם פעולות אלה כרוכות במאמץ רב של הרגליים. התובע הצהיר כי נקט מספר ניסיונות לשוב לעבוד כפועל בניין, אך לא הצליח עקב הכאבים והמגבלות בברכו. כן ציין הוא כי פנה למחלקת שיקום במל"ל, אך לא נמצא קורס מקצועי מתאים עבורו (סעיף 24 לתצהיר התובע). לאור האמור, סבור התובע כי יש מקום לקבוע שנכותו התפקודית ושיעור הפגיעה בכושר השתכרותו עולים בהרבה על נכותו הרפואית וכי יש להעמידם על 30%.

21. הנתבעת מפנה לדו"ח רציפות הביטוח של התובע המצביע על כך שהתובע לא התמיד במקומות עבודתו. מאז שחרורו מצה"ל בשנת 1993, כך מודגש, החליף התובע כעשרה מקומות עבודה; בין השנים 2002 ל-2010 לא עבד כלל; וגם בתצהיר התשובות לשאלון הצהיר שרק בשנת 2008 החל לעבוד ב"מספר מקומות עבודה מזדמנים". על בסיס נתונים אלה, טוענת הנתבעת כי ניתן להסיק שאף ללא הפגיעה, לא היה התובע מתמיד בעבודתו בחברת מרום אור. אם התובע אמנם לא שב לעבוד מאז תאונה (משנת 2012), הדבר מעיד על אופיו התעסוקתי במשך השנים ועל נסיון ברור להגדיל את הנזק, תוך הפרת חובתו להקטינו. לבסוף, מדגישה הנתבעת כי לא ניתן לקבל את הטענה לפיה התובע גר במשך שנים אצל אימו ואינו עושה דבר כל היום. התובע, כך נטען, אינו משותק ונכותו אינה נכות שמצדיקה חוסר עבודה מוחלט למשך שנים כה רבות.

22. כידוע, קביעת שיעור הנכות התפקודית נעשית בידי בית המשפט "הבוחר את נזקיו של הנפגע בראיה רחבה וכוללת על פי מיטב הכרתו, שיקול דעתו והנסיבות הכוללות של המקרה כפי שהוכח בפניו" (ע"א 516/856 "אררט" **חברה לביטוח בע"מ נ' אזולאי**, פ"ד מ(4) 690, 705 (1986)). הנכות הרפואית משמשת

נקודת מוצא לבחינת ההשפעה התפקודית ו"בדרך כלל משקפת אל נכון גם את מידת הפגיעה בכושר התפקוד... (ע"א 3094/93 גירוגיסיאן נ' רמזי, פ"ד נב(3) 792 (1995)). עם זאת, בוחן בית המשפט גם את שאר הנסיבות המשפיעות על תפקודו של התובע ועל יכולתו להשתכר, לרבות גילו, "כישוריו וסגולותיו, רמת השכלתו, תחומי עיסוקו ועוד כיוצא באלה היבטים שאינם בתחום מגבלותיו הרפואיות של הנפגע דווקא" (הלכת אררט שלעיל, בעמ' 703).

מעיון בדו"ח רציפות הביטוח עולה כי בשנים שלאחר שחרורו (משנת 1994) החליף התובע עשרה מקומות עבודה. בין השנים 2002 ל-2010 לא דווח על הכנסה מכל מקור שהוא. על אף האמור, הצהיר התובע כי "במשך כל חיי עבדתי בעבודות פיזיות קשות... (סעיף 27 לתצהיר), כי "במשך שנים רבות לפני התאונה, נשוא תביעתי הנוכחית, לא סבלתי מכאבים או מהגבלות בברך ימין ותפקדתי היטב. עובדה היא שיכולתי לעבוד כפועל בניין וכרצף ללא הגבלות. לפני התאונה הייתי אדם חזק, תפקדתי היטב, הן בבית והן בעבודה" (סעיף 31 לתצהיר). גם אמו של התובע הצהירה כי "לפני התאונה בני ד. היה אדם בריא וחזק, אשר תפקד ללא מגבלות בחיי היומיום. בני היה אדם עצמאי לחלוטין ולא נזקק לעזרת הזולת בתפקודו היומיומי" ו"עבד במשך כל חייו בעבודות פיזיות" (סעיפים 7 ו-11 לתצהיר האם). התובע נחקר ארוכות בעניין עבודתו (עמודים 13-14 לפרוטוקול). תשובותיו של התובע בעניין עבודתו - לפני התאונה ולאחריה - היו מעורפלות. לעניין התקופה שלפני התאונה, נחקר התובע כדלקמן:

"ש. חסרות המון שנות עבודה שלך .

ת. אוקיי.

ש. איפה עבדת?

ת. עבדתי בחלק מהמקומות עבודות זמניות, וזהו. מה זה קשור?

ש. אני אומרת לך שהוצאתי דו"ח רציפות ביטוח... זה מראה את המעסיקים בשנות עבודה שלך, לפני מרום אור, עבדת רק בשנת 2010 חודשיים אצל מעסיק שנקרא אור שמש, שאני מניחה שזה אותו מקום עבודה.

ת. כן.

ש. אני אומרת לך לפי אותו דו"ח רציפות ביטוח שאין שום נתונים משנת 2002 עד 2010, כלומר לא עבדת בכלל שמונה שנים.

ת. עבדתי בעבודות מזדמנות, פה עם חבר בשיפוץ, שם משהו.

ש. איך יכול להיות אין נתונים, אף מעביד לא דיווח עליך כשכיר, אין לך תיק במס הכנסה, יש שתי אפשרויות, או שלא עבדת או שעבדת בשחור, מה האפשרות הנכונה?

ת. שלא עבדתי.

ש. בן אדם בן 40, בין 2002 ל-2010 לא עשית שום דבר, כלום שום עבודה?
ת. לא יודע אם לא עשיתי שום דבר, אבל לא עבדתי בעבודה קבועה" (עמוד 14 לפרוטוקול, שורות 1-16).

אף לגבי מצבו של התובע כיום, לא הונחה בפני בית המשפט תמונה ברורה. התובע העיד כי אינו עובד כיום. כשנאמר לו ש"רואים אותו יוצא בבוקר וחוזר בערב" השיב כי: "יכולים לראות אותי, מה הקשר, לפעמים נסעתי לדוג, נסעתי למשפחה, אם זה סידורים" (עמוד 14 לפרוטוקול, שורות 28-29). התובע העיד כי ניסה לאחר התאונה לעבוד בעבודות שונות, אך כשנתבקש למסור "מקום שניסית לעבוד בו, שם של מעסיק שניסית להשתלב", לא עלה בידיו לציין שם של מקום עבודה כזה ("אין לי שם מיוחד, זה אצל חברים" - עמוד 15, שורות 8-9). בנוסף, העיד התובע כי אין לו רכב וכי הוא נוהג מדי פעם ברכב "של חברים, של משפחה" (עמוד 15, שורות 15-10). אמו של התובע, לעומת זאת, מסרה כי בנה נוהג וכי יש לו רכב אשר חונה בחניית ביתם (עמוד 18, שורות 28-32, עמוד 19, שורה 1). האם גם העידה, מחד גיסא, כי "זה לקח תקופה" עד שהתובע חזר לעבוד לאחר התאונה (עמוד 18, שורה 8) והעריכה כי מדובר בפרק זמן של כשנה (עמוד 18, שורות 13-14). מאידך גיסא, העידה האם בהמשך חקירתה כי כיום התובע "בבית לא עושה כלום, לא יכול להתאמן, לא יכול לעלות במדרגות, עבודות פיזיות לא יכול היום, זה לא מה שהיה פעם... כל היום בבית קם להתפלל. לא יכול לצאת" (עמוד 19, שורות 2-6).

תשובותיו של התובע בעניין עבודתו כיום אינן מניחות את דעתי. מאז התאונה ועד היום חלפו כשש שנים. נכותו של התובע אינה כזו שמצדיקה ישיבה בבית במשך פרק זמן כה ממושך. ניתן להניח כי התובע יכול היה למצוא עיסוק כלשהו ההולם את נתוניו האישיים, ולו בשכר נמוך מזה שהשתכר בחברת מרום אור. בנסיבות העניין, לאחר שהבאתי בחשבון את מכלול הנתונים הרלבנטיים, לרבות נכותו הרפואית של התובע, מקצועו וכישוריו, ההיסטוריה התעסוקתית של התובע כפי שפורטה והתמיהות שנתרו לאחר שמיעת העדויות, שוכנעתי כי נכון יהיה לקבוע שנכותו הרפואית של התובע משקפת את נכותו התפקודית.

משכך, יש להעמיד את נכותו התפקודית בגובה **15%**.

ראשי הנזק

בסיס השכר

23. עובר לתאונה עבד התובע כרצף בשכר ממוצע של כ- 5,200 ₪ בחודש.

הנתבעת טוענת כי לא ניתן להתעלם מן ההסטוריה התעסוקתית שהוצגה לבית המשפט. נטען כי מדובר בתובע בן 40 פלוס, המציג לבית המשפט "בקושי שנתיים של עבר תעסוקתי". בהעדר רצף תעסוקתי, סבורה הנתבעת כי לא ניתן לקבל את השכר שהרוויח התובע בחודשים שלפני התאונה, כבסיס לחישוב שכרו בעתיד.

שקלתי את טענות הנתבעת, אולם בנסיבות העניין, סבורני כי יש להעמיד את בסיס שכרו של התובע על השכר אותו הרוויח עובר לתאונה. יודגש כי התובע עבד ברציפות פרק זמן לא מבוטל - במשך כשנתיים - בשכר קבוע וניתן לקבוע כי שכר זה משקף את פוטנציאל השתכרותו.

לאור האמור, יועמד בסיס שכרו של התובע על סך של 5,200 ₪, ובערכם כיום - 5,327 ₪.

הפסדי שכר בעבר

24. לאחר התאונה נקבעו לתובע נכויות זמניות עד ליום 30.4.14, כאשר בחלק מן התקופות הוכר התובע כנכה נזקק, כמפורט בסעיף 19 לעיל. במהלך תקופה זו עבר התובע שני ניתוחים בברפּו. בהתאם לאמור, זכאי התובע לפיצוי בגין תקופות אלה בסך של 105,475 ₪ (18 חודשים - לפי נכות של 100% (18*5,327 ₪) = 95,886 ₪); 6 חודשים (מיום 1.7.13 ועד ליום 6.1.14), לפי נכות של 30% (6*5,327 ₪) = 9,589 ₪. יצוין כי הגם שבתקופה זו היו נכויותיו הזמניות של התובע נמוכות יותר, מדובר בתקופת ביניים שבין שני הניתוחים ובין שתי תקופות בהן נקבעו נכויות זמניות גבוהות ביותר. לאחר שהבאתי בחשבון את הקושי למצוא עבודה בתקופה זו, מצאתי לנכון ליתן פיצוי לפי נכות תפקודית גבוהה יותר מזו שנקבעה).

בנוסף, מצאתי לנכון לפסוק לתובע פיצוי לתקופה שעד היום בהתאם לנכות התפקודית שנקבעה בסך של 35,957 ₪ (5,327 ₪ * 15% * 45 חודשים).

הפיצוי בגין הפסדי השתכרות לעבר עומד על סך של 141,432 ₪. ובצירוף ריבית מאמצע התקופה: סך של **145,596 ₪**.

הפסדי השתכרות לעתיד

25. בהתאם לשכרו של התובע ולנכותו, עומדים ההפסדים לעתיד (עד לגיל 67) על סך של **150,054 ₪** (5,327 ₪ * 15% * 187.79).

לסכומים שנפסקו בגין הפסדי השתכרות יש להוסיף הפסדי פנסיה בהתאם לפסיקה - בסך של **36,956 ₪**.

עזרת הזולת

26. התובע פירט בתצהירו כי לאחר התאונה ובעקבותיה, הוא נזקק לעזרה מגוברת מצד בני משפחתו וחבריו, אשר סעדו אותו והסיעו אותו לטיפולים שעבר. עוד פירט התובע כי הוא נאלץ להמשיך ולהיעזר באמו ובחבריו וזקוק גם היום לעזרה מתמדת (סעיפים 32-33 לתצהיר התובע). אמו של התובע העידה כי בעקבות האירוע ושני הניתוחים שעבר, התובע לא יכל לעמוד על רגלו, סבל מכאבים חזקים והיא היתה

צריכה לעזור: "להכין לו אוכל, ללכת לקופת חולים להביא לו את התרופות. שכב בבית" (עמוד 18 לפרוטוקול, שורות 16-17). כן נטען כי התובע נזקק לעזרת בת זוגו ואחיותיו. הנתבעת טוענת כי התובע גר לפני התאונה ולאחריה אצל אימו וכי בת זוגו ואחיותיו לא הובאו לעדות. התובע לא הביא ראיות לעזרה בשכר לאחר התאונה. אמנם, התובע מתגורר ממילא בבית אמו, אך יש להניח כי בעקבות התאונה, שני הניתוחים שעבר ותקופות אי הכושר הממושכות שנקבעו, נזקק לעזרה החורגת מזו שניתנת כדבר שבשגרה על ידי בני משפחה. בנסיבות העניין מצאתי לנכון לפסוק לתובע פיצוי גלובלי בגין עזרה, לעבר ולעתיד, בסך של **30,000 ₪**.

הוצאות רפואיות ונסיעות

27. התובע צירף קבלות בסך של כ- 1,200 ₪. מדובר בתאונת עבודה ומשכך, זכאי התובע להשבת הוצאותיו הרפואיות מהמל"ל ולטיפולים במסגרת [חוק ביטוח בריאות ממלכתי](#), התשנ"ד-1994. על אף האמור, יש מקום לפסוק לתובע פיצוי בגין הוצאות שאין מתחשבנים עליהן דרך קבע (השתתפות עצמית, תרופות ובדיקות פרטיות) וכן בגין הוצאות שאינן מכוסות, לרבות הוצאות נסיעה. בנסיבות העניין, יועמד הפיצוי בגין ראש נזק זה על סך של **8,000 ₪**.

כאב וסבל

28. בהתאם לדין ולשיעור הנכות הרפואית, עומד הפיצוי בגין ראש נזק זה על סך של **24,859 ₪.**

ניכויים

29. מן הסכום שנפסק יש לנכות מענק מ"ל וגמלאות אותן קיבל התובע בסך של 110,364 ₪, בצירוף הצמדה וריבית מאמצע התקופה - **116,108 ₪.**

סיכום נזקי התובע

145,596 ₪.	הפסד שכר לעבר
150,054 ₪.	הפסדי השתכרות לעתיד
36,956 ₪.	הפסדי פנסיה
30,000 ₪.	עזרת צד ג'
8,000 ₪.	הוצאות
24,859 ₪.	כאב וסבל
395,465 ₪.	סך נזקי התובע

279,357 ₪.

סך נזקי התובע לאחר ניכויים

סוף דבר

30. הנתבעת תשלם לתובע פיצוי בסך של 279,357 ₪, בצירוף שכר טרחת עורך-דין בשיעור כולל של 15.21% ובצירוף הוצאות משפט שהוציא התובע. הסכומים ישולמו תוך 30 יום, שאם לא כן, יישאו הפרשי הצמדה וריבית כחוק, מיום מתן פסק הדין ועד ליום תשלומם בפועל.

המזכירות מתבקשת להמציא את פסק הדין לצדדים בדואר רשום עם אישור מסירה.

ניתן היום, ז' שבט תשע"ח, 23 ינואר 2018, בהעדר הצדדים.

-